

Egyéni fejlesztési terv

Az 1/200.(I. 7.) SzcsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről az Általános szakmai feltételek 7.§ (1) bekezdésében rögzíti, hogy az ellátást igénybevevők számára **Gondozási tervet** kell készíteni, a (2) bekezdésben, hogy a gondozási terv egyénre szabottan határozza meg az ellátásban részesülő állapotának megfelelő gondozási, ápolási, fejlesztési feladatokat és azok megvalósításának módszereit.

A (3) bekezdés meghatározza a gondozási terv típusait: egyéni gondozási terv
egyéni rehabilitációs program
egyéni fejlesztési terv

A rendelet az egyéni fejlesztési terv készítését a fogyatékos személyek rehabilitációs intézményében, valamint a fogyatékos személyek otthonában, illetve a lakóotthonban elhelyezett személy részére teszi kötelezővé. Az egyéni fejlesztési terv az egyénre szabott bánásmód leírását, az önellátási képesség fejlesztését tartalmazó dokumentáció.

Az egyéni fejlesztési terv az ellátott személyről készített (gyógy)pedagógiai, egészségi, és mentális állapotra vonatkozó jellemzés alapján készül.

Az EU-os pályázatokban is (HEFOP, TÁMOP) kötelező elemeként jelenik meg – az ügyfelek foglalkoztatásának elősegítése érdekében – az egyéni fejlesztési terv készítés.

Az ismertetésből kiderül, hogy a bemutatásra kerülő **egyéni fejlesztési terv készítésének célja:** az egyén munkaerő-piaci integrációjának elősegítése.

Az egyéni fejlesztési terv készítése

Mielőtt az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez kezdenénk, meg kell határozni a téma fogalmi kereteit, valamint a terv készítésének feltételeit.

Mi az egyéni fejlesztési terv?

Az egyéni fejlesztési terv azoknak a céloknak, feladatoknak, szolgáltatásoknak az összessége, amelyek az egyén foglalkoztathatóságát, munkaerő-piaci integrációját segítik.

Milyen sajátosságai vannak az egyéni fejlesztési tervnek?

Mindig az egyénről készített komplex diagnózison alapul.

Az egyéni fejlesztési tervet egy team készíti az egyénnel közösen. A terv készítésekor és a megvalósítás szakaszában is az egyén reális céljai és elvárásai a döntőek. E célok és elvárások teljesülése magának a fejlesztési tervnek a megvalósítását jelenti. Miután minden tevékenység csak az ügyfél aktív közreműködésével valósulhat meg, így a cél elérését is az ő aktivitása/passzivitása befolyásolja leginkább.

Milyen feltételei vannak az egyéni fejlesztési terv elkészítésének?

- Munkavégzésre motivált ügyfél. Motiválatlan ügyfél foglalkoztathatóságát nem tudjuk növelni egyéni fejlesztési terv készítésével. Ő maga olyan kockázati tényezőt jelent, amely kockázatot csak úgy tudjuk kezelni, hogy pl. egy tréning segítségével aktivitását, motiváltságát növeljük. Ez a tréning a diagnózis, illetve egyéni fejlesztési terv készítését megelőző időszakban zajlik.
- Az ügyfél alapos ismerete, komplex diagnózis megléte.
- Tisztázott kompetenciákkal rendelkező, szakemberekből, önkéntesekből, családtagokból (támogatói kör) álló team.
- A helyi gazdasági, társadalmi és munkaerő-piaci lehetőségek, valamint a helyi, térségi szociális ellátórendszer ismerete.

Hogyan kezdje el az egyénközpontú terv készítését?

Diagnózis készítése, avagy az egyéni fejlesztési terv megalapozása

1. alapvető adatok, információk gyűjtése az egyénről;
2. az egyén képzettségeinek, képesítéseinek, készségeinek, képességeinek, motivációjának feltárása;
3. a közvetlen környezet – támogató kör – megismerése;
4. a hagyományos környezet megismerése;
5. az egyéni életút-térkép elkészítése.

Az egyéni fejlesztési terv készítése

1. rövid és hosszú távú célok megfogalmazása;
2. akcióterv, végrehajtási terv elkészítése;
3. folyamatos felülvizsgálat, szükséges módosítások elvégzése.

Diagnózis

Amire a diagnózis készítésekor figyelni kell

A diagnózis készítése komplex feladat. Azért, hogy eredményesen el tudjuk végezni, kiemelt figyelmet kell fordítani az alábbiakra:

- a. a bizalom kialakítása,
- b. időráfordítás,
- c. a kommunikáció megfelelő szintjének megválasztása,
- d. információforrások kiválasztása,
- e. az adatok bizalmas kezelése.

Nézzük meg ezeket részletesebben!

a) A bizalom kialakítása

Ki kell alakítani a bizalom egy bizonyos szintjét a fogyatékos emberrel (az ügyfél fogadja el a segítséget, kommunikáció jön létre).

A bizalom megítélésénél figyelembe kell venni a fogyatékos ember jellemzőit:

- a felszínes ismeretségre is nagyon erős kötődést mutató magatartást;
- az infantilizmus problematikáját;
- a határok kialakításának és betartásának lehetőségeit.

b) Időráfordítás

A fogyatékos ember megismeréséhez sok idő kell, hiszen meg kell tudnunk, hogyan birkózik meg az ismeretlen helyzetekkel. Kiemelkedően fontos, hogy a fogyatékos embert folyamatosan informáljuk, hogy mi és miért történik vele.

Az értelmi fogyatékos emberek esetében számolni kell az egyenrangú kommunikáció megvalósításának nehézségeivel.

c) A kommunikáció megfelelő szintjének megválasztása

A kérdéseket, mindig az ügyfél szintjének, állapotának megfelelően tesszük fel. Ez azt jelenti, hogy az ügyfél számára a lehető legegyszerűbben, érthetően közöljük az információkat.

d) Információforrások kiválasztása

Ahhoz, hogy reális képet alkothassunk a fogyatékos emberről, az információkat több forrásból kell beszerezni. Az egyik forrás maga a fogyatékos ember, a többi forrás pedig lehet: családtag, kolléga, illetve a meglévő írásos anyagok is fel kell használnunk.

Amire figyelni kell:

- Minden alkalommal egyedül – négy szemközt – kell beszélni az ügyféllel a célokról, problémákról, vágyakról, életkörülményekről.
- E témakörökben információt kell kérni a közvetlen hozzátartozóktól is.
- A két interjúban hallottakat össze kell vetni egymással, fel kell térképezni, hogy ki, mit szeretne elérni.
- Fel kell deríteni a családi viszonyokat (lehet, hogy a hozzátartozó támogatása látszólagos, céljai ellentétesek a fogyatékos ember céljaival).

e) Az adatok bizalmas kezelése

Ügyfeleink minden adatát és a tőlük kapott információkat a lehető legbizalmasabban kell kezelnünk, tiszteletben tartva a szakmai és etikai szabályokat.

Diagnózis készítése

1. Alapvető adatok, információk gyűjtése az egyénről

A reális egyéni fejlesztési terv elkészítésének alapja, hogy az egyénről az alapvető adatokat, információkat összegyűjtjük.

Vegyük sorra, mit is értünk alapvető adatok, információk alatt!

Személyi adatok – adatok rögzítése.

Szociális helyzet – a családi, a megélhetési viszonyok és az életkörülmények feltárását jelenti.

Fizikai és mentális állapot felmérése

a) fizikai állapot

A munkavállalást befolyásoló tényezők részletes feltérképezésére vonatkozik. (Segítséget nyújtanak a központilag kidolgozott adatlapok, a meglévő kórházi zárójelentések, orvosi szakvélemények is felhasználhatók)

b) mentális állapot

Nehezen térképezhető fel, mert sok benne a szubjektív elem. A problémák egy részével az ügyfél maga sincs tisztában. A pontos diagnózis érdekében ajánlott szakemberhez fordulni.

Munkaerő-piaci előélet, pályafutás számbavétele

A munka világában megtett út (adatlap segít az események pontos feltérképezésében), a munkatapasztalatok számbavétele (pozitív-negatív), elképzelések, próbálkozások, tervek.

2. Képzettségre, képesítésre, készségre vonatkozó adatok összegyűjtése, motiváció

Figyelnünk kell arra, hogy mindenkor az egyén számára pozitív dolgokat, erősségeket hangsúlyozzunk. Ezt figyelembe véve elsősorban azt kell vizsgálni, ami az egyén számára a későbbiekben erősségként jelenhet meg:

- a meglévő képzettségek, képesítések (dokumentálható) felsorolása,
- az egyén munkavégző képességének jellemzői (vizsgálatok eredményeire támaszkodva),
- élettapasztalat által megszerzett készségek és képességek (személyes beszélgetés, interjú által felderítetten, pl. mennyire reális az önértékelése),
- szakmai életút során megszerzett képességek, készségek (személyes beszélgetés, interjú által felderítetten, pl. éveken keresztül dolgozott kertészetben, ismeri és szereti a növényeket, de bizonyítvánnyal elismert végzettsége nincs).

Motiváció:

A fogyatékos emberek – mint minden ember – foglalkoztathatóságának növeléséhez, illetve foglalkozási rehabilitációjukhoz elengedhetetlen, hogy motiváltak legyenek a munkavégzésre. A motiváció feltérképezésénél azt kell meg tudni, hogy melyek azok a tényezők, amelyeken az egyén önbecsülése alapul.

A munkavégzéshez kapcsolódó motiváció:

- értékek feltárása (azt kell vizsgálni, hogy melyek a legfontosabb dolgok az egyén számára),
- érdeklődés megismerése (az érdeklődés területei viszonylag könnyen megismerhetők – pl. művészet, mezőgazdaság, stb. –, próbálja meg ezeket felderíteni),
- attitűdvizsgálat (tartós beállítódást jelent, amely a személy viselkedését meghatározza) során az ügyfél viselkedésének főbb jellemzőit kell feltérképezni: pl. elutasító a családtagokon kívüli segítőkkel, nagyon nehezen barátkozik, stb.

Az attitűdre következtethetünk abból, ahogyan az ügyfél saját és mások munkájáról beszél.

3. A közvetlen környezet, a támogatói kör megismerése

Minden ember számára nagyon fontos, hogy segítséget kapjon magánéleti és munkahelyi problémájának megoldásához, ahhoz hogy megvalósítsa elképzeléseit. A fogyatékos emberek is támogatást igényelnek, hogy elérhessék álmaikat, céljaikat. Ők társadalmilag izoláltak, így nagyobb támogatásra van szükségük. Társadalmi integrációjukat úgy segíthetjük, ha növeljük azon segítők számát, akik a mindennapi életben segítségükre lehetnek, vagyis segítjük egy támogatói kör létrejöttét.

A támogató kör olyan személyekből áll, akik segítséget tudnak és akarnak nyújtani a fogyatékos embernek céljai elérésében.

A támogató kör szerepe:

- támogatni az egyént személyi profiljának kialakításában,
- támogatni az egyént álmait, céljait, ambíciói felismerésében,
- támogatni abban, hogy elérje céljait, álmait.

Mindannyiunk számára világos, hogy a támogatói kör akkor tud eredményesen segíteni, ha mindhárom szerepet teljesíteni tudja.

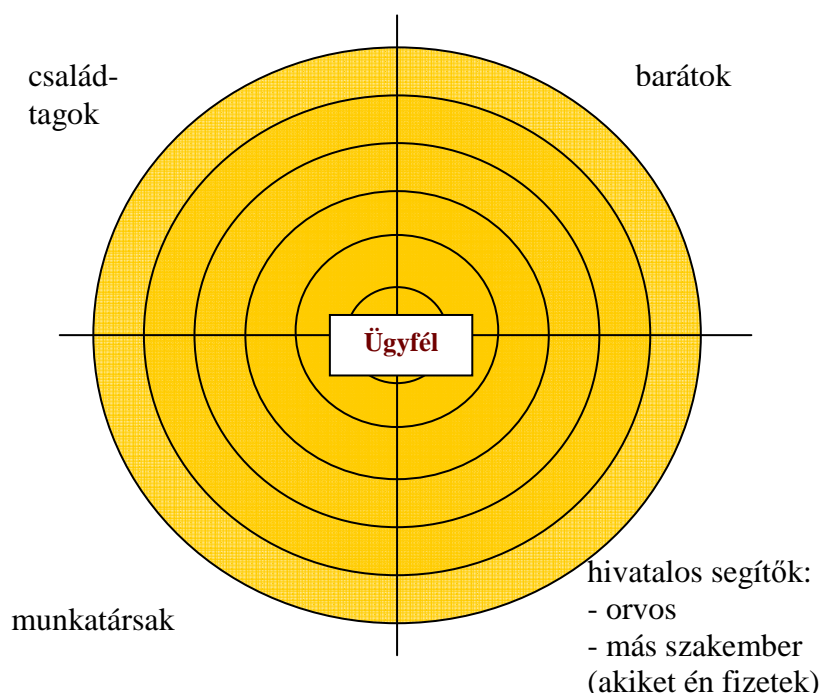
A támogatói kör tagjait a fogyatékos ember maga választja ki.

A támogatói kört az alábbi emberek alkotják:

- családtagok
- barátok
- munkatársak
- orvosok
- önkéntesek
- más szakemberek
- segítő vagy egyéb szervezetek képviselői

Az alábbi ábra segíthet abban, hogy ügyfeleivel együtt számba vegyék, kik alkotják a támogatói körét.

Mindig a fogyatékos ember van a középpontban. A támogatói kör tagjai névvel szerepelnek az ábrán. A támogatói kör tagjainak a fogyatékos emberhez viszonyított közelsége, illetve távolsága mutatja az igénybe vehető segítség mértékét is.

4. A hagyományos környezet megismerése

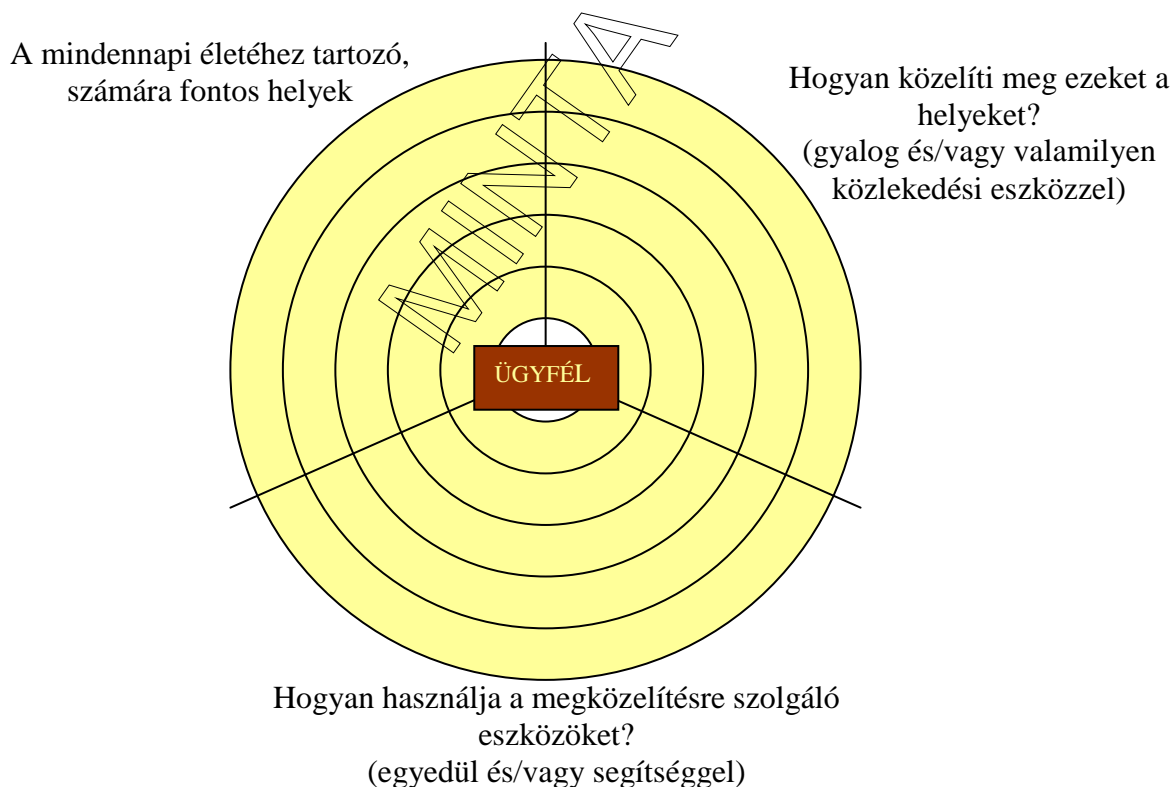
Hagyományos környezet alatt a munkahelyet, az utcát, a boltokat, a szabadidős helyeket, stb. értjük, azokat a helyeket, amelyeket a fogyatékos ember rendszeresen használ (naponta, hetente, alkalmanként).

Az alábbi ábrán az ügyfél ábrázolni tudja a számára fontos helyeket. Ismét ő van középpontban.

Azok a helyek vannak hozzá a legközelebb, amelyeket mindennap használ, és távolabb kerülnek a ritkábban használatosak.

Tüntesse fel az ábrán, hogy hogyan közelíti meg ezeket a helyeket, milyen közlekedési eszközt használ!

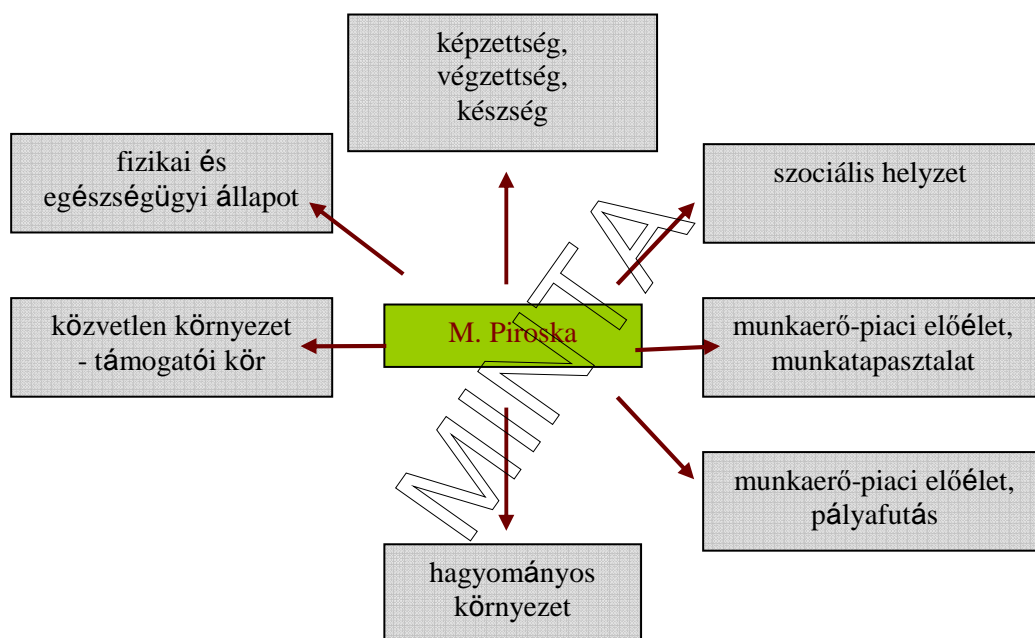
Ábrázolja, hogyan használja ezeket a közlekedési eszközöket (egyedül, segítséggel, kísérettel stb.)!

5. Egyéni életút térkép elkészítése

Munkánkban most egy nagyon fontos állomáshoz érkeztünk. A diagnózis készítésének folyamatában alapvető adatokat, információkat gyűjtöttünk az ügyfelünkről, feltártuk képzettségeit, képesítéseit, készségeit, motivációját. Megismertük közvetlen, illetve hagyományos környezetét, ismereteket szereztünk az őt támogatók köréről.

Most az a feladatunk, hogy az ügyféllel közösen meghatározzuk – a diagnózis készítése során feltárt információkra alapozva –, hogy melyek azok az információk, amelyek az egyén foglalkoztatása szempontjából számba vehetők.

Egyéni fejlesztési terv készítése

A módszertani anyagunk bevezetőjében tisztáztuk az egyéni fejlesztési terv fogalmi kereteit, számba vettük a terv készítésének feltételeit, most az egyéni fejlesztési terv készítése során felmerülő kérdésekre keressük a választ.

- Mi az egyéni fejlesztési terv készítésének célja?
- Mi az egyéni fejlesztési terv tartalma?
- Melyek az egyéni fejlesztési terv készítésének lépései?
- Hogyan dokumentáljuk a tervhez kapcsolódó tevékenységeket, szolgáltatásokat és azok eredményeit?
- Milyen tipikus hibákat követhetünk el az egyéni fejlesztési terv készítésekor?

Az egyéni fejlesztési terv készítésének célja:

- az egyén munkaerő-piaci integrációjának elősegítése

Az egyéni fejlesztési terv tartalma:

- Az egyéni fejlesztési terv azokat a célokat, feladatokat, szolgáltatásokat tartalmazza, amelyektől az egyén foglalkoztathatóságának növelését, munkaerő-piaci integrációjának segítését várjuk.
- Tartalmazza továbbá a feladatok, szolgáltatások elvégzésében közreműködő, illetve azokért felelős szakemberek, önkéntesek, családtagok felsorolását is.
- A fejlesztési terv rögzíti a tevékenységek ütemezését, a kockázatokat és azok elhárítására tervezett intézkedéseket és a várható eredményeket

Melyek az egyéni fejlesztési terv készítésének lépései?

- Az egyéni fejlesztési terv elkészítésében és megvalósításában közreműködő szakemberekből, segítőkől, családtagokból stb. (támogatói kör) **team alakítása**. A team vezetője az a munkaasszisztens, mentor, ügyfélmenedzser, aki legjobban ismeri az ügyfelet és a diagnózis készítését is irányította.
- Az egyénnel közösen megfogalmazásra és rögzítésre kerülnek a foglalkoztatását segítő **rövid és hosszú távú célok, elvárások**. Itt már csak a reális célok és elvárások szerepelnek. Amennyiben szükséges, segítséget kell adni az irreális célok és elvárások reális célokká és elvárásokká fogalmazásához.
- Meghatározásra kerülnek az ügyfél által **folytatható tevékenységek, betölthető munkakörök, foglalkoztatási formák és a szükséges képzés(ek)**.
- Számbavételre kerülnek a foglalkoztatást akadályozó tényezők, illetve a kezelésükre tervezett intézkedések.
- **Együttműködési szerződés megkötése** az ügyféllel, amely rögzíti a célokat és a vállalásokat, jogokat és kötelezettségeket.
- Elkészítésre kerül az **akcióterv**, amely a fejlesztési terv végrehajtási terve.

AKCIÓTERV

Időpont	Elvégzendő feladat	Megvalósításban közreműködő, segítő (támogató kör tagja/i) megnevezése	Az általa/általuk végzett tevékenység leírása	Az igénybevett külső szolgáltatás formája, tartalma, gyakorisága	A szolgáltatásban közreműködő szakember megnevezése, az általa végzett tevékenységek

Az akciótervet rövid távra, maximum 3 hónapra ajánlatos elkészíteni.

Az akcióterv rögzíti az elvégzendő feladat időtartamát, az elvégzendő feladatot (az elvégzendő feladat a célok feladatokká fogalmazását jelentik).

Megnevezésre kerülnek a feladat elvégzésében közreműködő szakemberek, segítők, stb., akik a támogatói kör tagjaiként nevesítésre kerültek.

Részletesen leírásra kerül az általuk végzett tevékenység.

Rögzítésre kerül az igénybevett külső szolgáltatás, valamint az igénybevétel tartalma, gyakorisága.

Nevesítésre kerül a külső szolgáltatásban közreműködő szakember, valamint az általa végzett tevékenység.

Az egyéni fejlesztési tervhez kapcsolódó tevékenységek, szolgáltatások és azok eredményeinek dokumentálása.

Az egyéni fejlesztési terv megvalósítása során elvégzett tevékenységekről, szolgáltatásokról szakmai leírást, feljegyzést kell készíteni.

Minden, a terv megvalósítása során, menetközben előállt, nem várt eseményt dokumentálni kell.

A keletkezett dokumentumok az ön és a külső ellenőrzésnek is alapját képezik.

Tipikus hibák az egyéni fejlesztési terv készítésekor

- Nem készül az egyénről komplex diagnózis, és erre a hiányos diagnózisra építik a tervet.
- Az egyéni fejlesztési tervet a segítő szakember készíti el, az ügyféltől csak annak végrehajtását várja el.
- A diagnózis elkészítése után nem, vagy rosszul fogalmazzák meg a rövid és hosszú távú célkitűzéseket.
- Nem tisztázzák, hogy melyik tevékenységtől milyen eredményt várnak.
- Olyan tevékenységeket is beterveznek, amely nincsen kapcsolatban a célokkal és az ügyfél elvárásaival.
- A terv elkészül, de a tevékenységek mennek a maguk útján, és nem követik a tervet.
 - Az együttműködés elején elkészül egy terv, amelyet soha nem értékelnek, vagy vizsgálnak felül.
 - Nincs lezárás, nem tisztázzák, hogy elérték-e a kitűzött célt.

Fontos megérteni, hogy az egyéni fejlesztési terv, nem csak egy terv, amit egy évben egyszer elkészítünk, felteszünk a polcra, és többet nem foglalkozunk vele.

A célok, a tevékenységek az ügyféllel közösen kerülnek megfogalmazásra és végrehajtásra.

A terv végrehajtását folyamatosan értékelik és a szükséges változtatásokat elvégzik.

Lezárják a tervet és tisztázzák, hogy a kitűzött célokból mit sikerült megvalósítani.

A fejlesztési terv végrehajtása együttműködésben megvalósuló szakmai munka.

Adatlap

1. Személyi adatok:

Név:
Leánykori név:
Anyja neve:
Lakcím:
Tartózkodási hely:
Születési hely, idő:
Neme:
TAJ szám:
Adószáma:
Telefon:

2. Szociális helyzet:

Családi állapota:

☐ egyedülálló

☐ házas / élettársi kötelékben él

☐ özvegy

☐ elvált / külön élő

☐ egyéb

Vannak-e gyermekei?

☐ nem

☐ igen

mennyi:

☐ háztartásban élő gyermekek száma: ☐ ebből kiskorú:.....

Lakhatási és szociális helyzet bemutatása:

3. Jövedelem:

II. Az egyén képzettségeinek, képesítéseinek, készségeinek és képességeinek feltárása

Mindenkor a pozitív dolgokat kell hangsúlyozni! Ezt figyelemmel kísérve, nélkülözhetetlen, hogy megvizsgáljuk azt, ami a személlyel kapcsolatosan pozitív hatáshoz vezet.

- *a meglévő képzettségek, képesítések (dokumentálható) felsorolása*
- *az egyén munkavégző képességének jellemzői (vizsgálatok eredményeire támaszkodva)*
- *élettapasztalat által megszerzett készségek és képességek (személyes beszélgetés, interjú által felderítetten)*
- *szakmai életút során megszerzett képességek, készségek (személyes beszélgetés, interjú által felderítetten)*

MINTA

Képzettségre, képesítésre, készségre vonatkozó adatok

Iskolai végzettség:

- ☐ általános iskola 8. évfolyamnál alacsonyabb
- ☐ általános iskola 8. évfolyam
- ☐ szakmunkásképző
- ☐ középiskola érettségivel
- ☐ egyetem, főiskola
- ☐ egyéb

Be nem fejezett iskolák, képzések:

Szakképzettség(ek) megnevezése:

MINTA

Eddigi munkahelyei.

Munkahely	Munkakör	Munkában eltöltött idő	A munkaviszony megszűnés módja

Hány évet dolgozott összesen:

Milyen szakmai tapasztalatokkal, és/vagy képességgel / jártassággal rendelkezik?

Egyéb ismeret (nyelvismeret, jogosítvány):

Van-e elképzelése, mely területen szeretne dolgozni?

Mit tart erősségének / gyengéjének?

Van-e hobbyja?

NINTA